

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

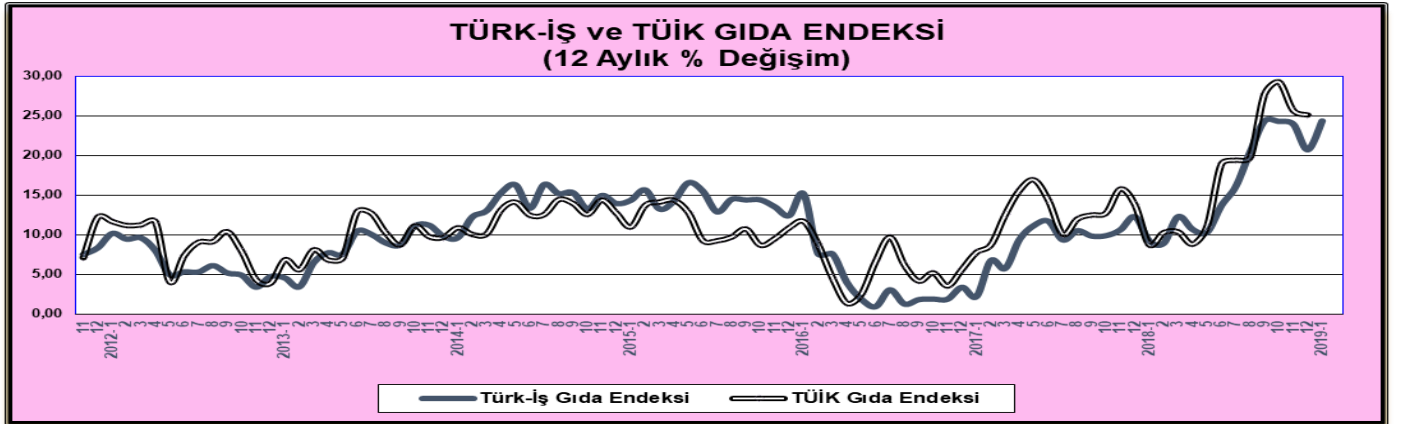
28 Ocak 2019

OCAK 2019 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ PİYASANIN GÖRÜNMEZ ELİ ÇALIŞANIN CEBİNDE!
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 3,48 ve ONİKİ AYLIK YÜZDE 24,34 ORANINDA...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 2.009 TL, YOKSULLUK SINIRI 6.543 TL
- ✓ BEKAR BİR ÇALIŞANIN YAŞAM MALİYETİ TUTARI AYLIK NET 2.452 TL

Gıda fiyatlarındaki artış devam ediyor. Yürütülen kampanyalar, piyasaya yapılan müdahaleler çarşı-pazar ve marketlerdeki fiyat artışını önlemedi. Piyasanın "görünmez eli" çalışanın cebindeki parayı kemirmeye devam etti. Özellikle dar ve sabit gelirli kesimlerin harcamalarında ağırlıklı yer kaplayan gıda ürünlerindeki fiyat artışı çalışanların geçim şartlarını olumsuz etkilemeye devam etti. Mutfak harcaması kapsamında günlük tüketimi fazla olan yaş sebze ve meyve fiyatları -ileri sürülen çeşitli nedenlere de bağlı olarak- bu ay tekrar yükseldi.

Oysa TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan gıda fiyatları endeksi ile TÜİK tarafından hesaplanan gıda endeksindeki son oniki aylık gelişimin yer aldığı şekilden de görüleceği üzere, piyasaya yapılan müdahale sonucu geçtiğimiz yılın son aylarında gıda fiyatları artışında belirgin bir gerileme yaşanmıştı. Ancak Konfederasyon tespitlerine göre bu ay gıda fiyatlarında tekrar yükselme eğilimi ortaya çıktı.

TÜRK-İŞ (Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu), çalışanların geçim şartlarını otuz iki yıldan bu yana aralıksız olarak her ay düzenli olarak yaptığı "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması ile ortaya koymaktadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının 2019 Ocak ayı sonucuna göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 2.008,66 TL,

- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamalarının toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 6.542,88 TL,
- Evli olmayan-çocuksuz bir çalışanın '**yaşama maliyeti**' ise aylık 2.451,97 TL olarak hesaplandı.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Aralık 2017	Ocak 2018	Aralık 2018	Ocak 2019
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	445,58	447,75	536,09	551,69
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	368,86	370,29	446,96	463,69
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	476,69	478,38	578,05	594,97
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	317,01	319,06	380,06	398,31
Açlık Sınırı	1.608,13	1.615,49	1.941,16	2.008,66
Yoksulluk Sınırı	5.238,22	5.262,18	6.322,99	6.542,88

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı bir ayda 67,50 TL artış gösterdi. Bunda özellikle yaş sebze ürünlerindeki artışın etkisi fazla oldu. Son bir yıl itibariyle -sadece mutfak harcaması için- 393,17 TL daha fazla harcama yapma gereği ortaya çıktı. İnsan onuruna yaraşır bir yaşam için dört kişilik bir ailenin yapması gereken toplam harcama tutarı ise geçen yılın aynı ayına göre 1.280,70 TL artış gösterdi. Böylece Ocak ayı itibariyle bir önceki aya göre hayat 220 TL daha pahalı duruma geldi.

2019 yılında geçerli olmak üzere yüzde 26,04 artışla aylık net 2.020,90 TL olarak belirlenen bekar bir işçinin asgari ücretindeki artış 417,77 TL olmuştu. Böylece asgari ücret uzun bir aradan sonra dört kişilik bir ailenin açlık sınırı tutarının üstünde belirlenmiş oldu. Ancak bekar bir işçinin yaşam maliyetini karşılamaktan uzak kaldı.

Milyonlarca işçinin asgari ücret düzeyinde gelir düzeyine sahip olduğu, milyonlarca emeklinin aylık maaşının asgari ücretin altında olduğu bir yapıda, dar ve sabit gelirli kesimlerin geçim ve yaşama şartlarının iyileştirilmesi gündemin öncelikli konusu olmaya devam etti.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2019 Ocak ayında şu şekilde gerçekleşti.

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 3,48 oranında arttı.
- Yılın **ilk ayında** fiyatlardaki artış yüzde 3,48 oranında oldu.
- Gıda enflasyonunda **son oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 24,34 olarak hesaplandı.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 17,60 oldu.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Ocak 2016	Ocak 2017	Ocak 2018	Ocak 2019
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	4,47	3,28	0,46	3,48
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	4,47	3,28	0,46	3,48
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	15,15	2,21	9,22	24,34
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	14,36	3,10	9,71	17,60

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları marketten markete, pazarın bulunduğu semte göre değişiklik göstermektedir. Ancak vurgulanması gereken husus; ülke genelinde yürütülen "enflasyonla topyekün mücadele" çerçevesinde kimi yerlerde uygulanan indirim artık yerini fiyat artışlarına bırakmaktadır. Bu durum dikkate alınarak bu ay gerçekleşen fiyat değişiklikleri değerlendirilmelidir.

Ocak 2019 itibariyle fiyatlarda ki değişim şu şekilde oldu:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt fiyatı artarken, yoğurt ve peynir fiyatında önemli bir değişiklik olmadı. Ancak burada, hesaplamada temel alınan peynirin nispi fiyat düşüklüğü de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin fiyatı 50 TL olan tulum peyniri, 60 TL olan kaşar peyniri gibi peynir çeşitleri her zaman olduğu gibi hesaplama yapılırken kapsam dışında tutulmaktadır.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; geçen ay 1'er TL ucuzladığı belirtilen kıyma ve kuşbaşı etin kilogram fiyatı aynı seviyede kaldı. Tavuk fiyatında ise artış tespit edildi. Sakatat fiyatı bu ay yine değişmedi. Balık fiyatında bu ay -hamsi ve istavrite bağlı olarak- biraz artış oldu. Yumurta fiyatı tanede 10 kuruş arttı. Bakliyat ürünlerinde (kuru fasulye, kırmızı-yeşil mercimek, nohut, barbunya vb.) bu ay bazı fiyat ayarlamaları yapıldı ve düşük tutarda da olsa ortalama kilogram fiyatı biraz arttı.
- Ortalama yaş sebze-meyve fiyatı mutfak harcamasını bu ay artırdı. Mevsim şartlarının elverişsizliği ve üreticiden toptancı haline yapılan sevkiyatın azalmasıyla açıklanan fiyat artışları semt pazarlarına olumsuz yansıdı. Özellikle ortalama sebze kilogram fiyatının bir önceki aya göre yüzde 25,90 oranında artışla 7,00 TL'ye yükselmesi etkili oldu. Üstelik hesaplamada fasulye, patlıcan, sivri biber gibi kilogram fiyatı 10 TL'nin üstünde olan sebzeler de dikkate alınmadı. Meyve çeşidindeki (7 ürün) azalma fiyata olumlu yansıdı. Buna rağmen geçen ay 5,22 TL olan ortalama yaş sebze-meyve fiyatı bu ay 6,22 TL olarak hesaplandı. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazarda yaygın bulunan mevsim ürünleri esas alındı. Araştırmada ürünlerin tek tek ağırlığı yerine harcama sepetindeki meyve-sebze tüketiminin toplam miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, bulgur, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmek fiyatı maliyetlerdeki artışa ve zam kararı alınmış olmasına rağmen uygulamaya girmedi. Ekmek üreticileri zam için iki ay sonrasına gün verdi. Pirinç, bulgur, un fiyatı düşük oran da olsa artarken irmik fiyatı ortalamada biraz geriledi.

- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı fiyatı aynı kaldı, margarin fiyatı ise kampanyayla biraz düşürüldü. Zeytinyağı ile ayçiçeği yağı fiyatı değişmedi. Zeytin fiyatı; yeşil ve siyah zeytin ortalaması olarak aynı kaldı. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünleri de indirim kapsamında fiyatı değişmeyen ürünler oldu. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ile şeker, bal, pekmez, salça fiyatı da aynı kaldı. Reçel fiyatı düştü, tuz fiyatı arttı. Çay ve ihlamur fiyatı ise değişmedi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplama temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

enisbaqdadioqlu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmekek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilir, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

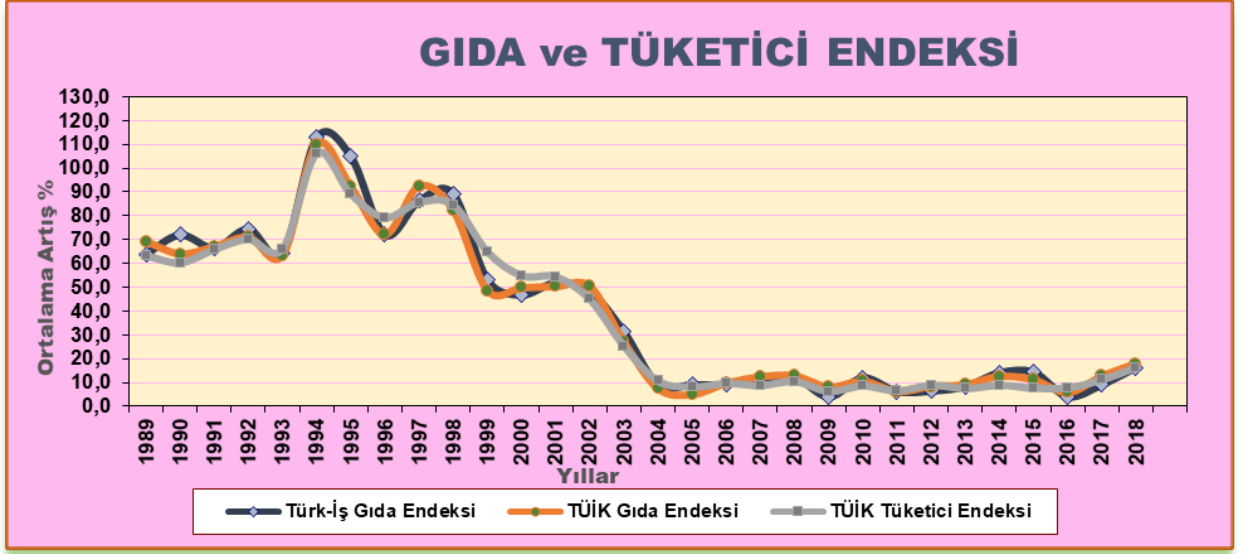
TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun otuz iki yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2018 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

---

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7’dir ve 2015 ile 2016 yılı için aynı kalmıştır. 2017 yılı için bu oran yüzde 22,4 ve 2018 yılı için yüzde 22,5 olarak hesaplanmıştır.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirliler ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirliler kişileri ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir göstere olmaktadır.